

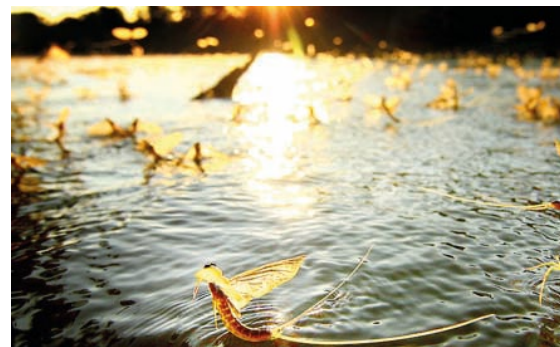
A TISZA ÉLŐVILÁGÁNAK EMLÉKNAPJA

A természet vízi körforgásában nagyon jelentős szerepet töltenek be folyóink, a lehulló csapadék nagy részét összegyűjtik és eljuttatják a tengerbe. Útjuk során a magasból a mélybe törnek, a hatalmas víztömeg felszínformáló munkájának nyomait a táj magán hordozza, mint egy anyajegyet viselő gyermek. Ágai úgy hálózják be a területet, mint ahogy érhálózatunk borítja be testünket. A víz felszínformáló erejének bizonyítja számos mély szurdok, lekoptatott hegy, vízesésekkel tarkított völgy.

A Tisza Közép-Európa egyik legfontosabb és Magyarország második legnagyobb folyója. Hazánkon kívül még négy ország területén halad keresztül: Románián, Ukrajnán, Szlovákián és Szerbián. Vízigyűjtő területe 157.000 km², vízállása erősen ingadozó. Teljes hossza 1.419 km volt, de a szabályozások után – melyek 1846-ban kezdődtek – 962 km lett. A folyó 780 kilométernyi szakasza alkalmas hajózásra. A legnagyobb vízállást a Tiszán 2006. április 21-én mérték, akkor 1009 cm magasan állt a víz Szegeden, a Belvárosi híd lábánál. Forrásának a Fekete-Tisza forrását tekintik, és onnan mérik hosszát is. Számos mellékfolyója van: Túr, Szamos, Kraszna, Keleti-főcsatorna, Lónyai-főcsatorna, Bodrog, Sajó, Zagyva, Körösök, Maros. A folyó élővilága rendkívül fajgazdag.

A Tisza egyik leglátványosabb jelensége a tiszavirágzás. A kérészek közé tartozó, törékeny testű, áttetsző szárnyú rovarok tömeges rajzása csodálatos természeti látványosság, amely nyaranta turisták és természetbúvárok ezreit vonzza a folyóhoz. A három évig fejlődő lárvák júniusban a vízfelszínre úsznak, és szárnyas rovarrá vedlenek. A nászrepülés és párzás során az állatok néhány kilométert a folyásiránnyal szemben tesznek meg, majd a víz felszínére ereszkedve rakják le petéiket. A vízpartok repülő különítményeként emlegetett szitakötők is jelentős számban képviseltetik magukat a folyó mentén. A Tisza otthont ad a védett és folyómederben fejlődő

AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN

sárgás szitakötőnek, valamint a védett és Natura 2000-es tompa folyamkagylónak is. A halfajok közül nagy számban él a folyóban a széles durbincs, a bolgár csík, melyet először 1948-ban találtak meg a Közép- Tiszán, de a német és a magyar bucó halfaunisztikai értéke is nagyon jelentős.

A 2000-ben történt ökológiai katasztrófa okán jelölte ki a magyar országgyűlés február elsejét a Tisza élővilágának emléknapjává. 2000. január 30-án a romániai Nagybányán egy román-ausztrál tulajdonú bányavállalat ülepítő tavának gátja átszakadt, és onnan cianid- és nehézfém tartalmú szennyvíz ömlött a Szamoson keresztül a Tiszába. A szennyezés február 1. és 12. között vonult le a Tiszán, hatalmas környezeti pusztítást hagyva maga után. Ez volt a hazánkban eddig regisztrált legsúlyosabb vízszennyezés, a környezeti katasztrófa a planktonikus élőlények, a vízi makroszkópikus gerinctelen élőlények és a halállomány tömeges pusztulását okozta. Ennek mértéke a Tisza felső és középső szakaszán 70-90 %-os, míg az alsó szakaszon 100%-os volt.

A szennyezés levonulását követően a folyó csak lassan telt meg újra élettel, elsőként azok a fajok jelentek meg, melyeknek jobb volt az alkalmazkodóképessége. Azt mondhatjuk, hogy mostanra már regenerálódott a folyó élővilága. A nagyobb árvizek is elősegítették, hogy a Tisza „újjáéledhessen”.

Források:

<http://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/termeszetvedelem/oldal/a-tisza-folyo-mint-elohely>

http://www.tiszaviragutja.hu/hun/a_tisza

Kriska György: Vízi gerinctelenek. Szivacsok, kagylók, rákok és más vízi gerinctelenek. Kossuth Kiadó, Budapest, 2004

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=content&programelemid=40>

<http://www.terra.hu/cian/>

Szerző: Palombi Barbara

AGORA

TUDOMÁNYOS
ÉLMÉNYKÖZPONT
DEBRECEN